

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 08.06.2011
Deres ref.: 201100691-/MAL, Vår ref.: 11/476-2
Saksbehandler: Christoffer Berge
Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk

Høring - NOU 2010:13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren

Statistiske sentralbyrå (SSB) viser til høringsnotat NOU 2010:13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse – og omsorgssektoren. I høringsnotatet ber departementet om høringsinstansenes syn på utvalgets vurderinger og forslag. SSB har følgende kommentarer til høringsnotatet:

Kapittel 3.2.3 Sykefravær blant pleiepersonell i europeiske land

I kapittel 3.2.3 benyttes arbeidskraftundersøkelsen (AKU) til å sammenligne sykefravær blant pleiepersonell i Norge med sykefravær blant pleiepersonell i andre land, uten at det står noe om at det kan være problematisk å benytte AKU til slike sammenligner.

Det er vanlig å benytte AKU ved internasjonale sammenligninger av sykefravær. Men det er altså ikke uproblematisk, noe som er drøftet i artikkelen ”Det komplekse sykefraværet”, som ble publisert i Samfunnsøkonomen nr 3-2010. Det er i hovedsak to forhold som gjør dette vanskelig:

1. Ulike kriterier i landenes AKU for om midlertidig fraværende fra arbeid fortsatt blir regnet som sysselsatt – og dermed blir definert som sykefraværende.
2. Ulike institusjonelle ordninger – som sykepengeordninger og oppsigelsesvern – mellom land.

Vi kan også nevne at SSB jobber med et prosjekt for Norges forskningsråd om internasjonal sammenligning av sykefravær. Formålet er å få fram data som kan gi grunnlag for å vurdere om sykefravær i norske AKU kan sammenlignes med andre lands AKU-tall. En rapport vil foreligge i august/september 2011.

Kapitel 9.3.1 Bedre og mer meningsfull sykefraværstatistikk

I kapittel 9.3.1 nevner utvalget flere forslag til forbedring/endring av sykefraværstatistikken. Nedenfor kommenterer vi de ulike forslagene. Det er viktig å være klar over at sykefraværstatistikken lages i et samarbeid mellom NAV og SSB. I noen grad utfyller publiseringene fra de to etatene hverandre. Siden det for brukerne er enklere om alt finnes ett sted, vil våre kommentarer likevel ta utgangspunkt i det SSB publiserer. Det er også denne vinklingen utvalget synes å ha hatt.

Fraværslengder

Utvalget skriver at den kvartalsvise statistikken i større grad bør presentere data for ulike fraværslengder og ikke bare skille mellom egenmeldt og legemeldt sykefravær. Og statistikken bør utvides med flere analyser etter alder og kjønn.

Det er ikke riktig at SSB bare presenterer en oppdeling etter egenmeldt og legemeldt sykefravær. Det lages hvert kvartal tabeller hvor det legemeldte sykefraværet fordeles etter varighet. Her finnes også en kryssfordeling på kjønn. I løpet av 2011 vil vi utvide dette ytterligere blant annet ved å oppdatere gamle tabeller med fordeling etter alder.

Den største svakheten ved varighetstabellene SSB publiserer i dag er at de mangler tall for varighet på avsluttede sykefraværstilfeller. Nå måles varighet inntil avslutningen på kvartalet og mange vil i praksis ha varighet utover dette. Dermed undervurderer man den totale lengden på sykefraværene. For å få den totale lengden må ulike kvartalsfiler kobles sammen, og man vil først få målt fraværslengden minst 12 måneder i ettertid. NAV publiserer tall over avsluttede sykefraværstilfeller etter total varighet.

Turnus

Videre skriver utvalget at det bør gjøres en grundig vurdering av hvor stor feilkilden i sykefraværsprosenten er for næringer med mye bruk av turnusordninger som løper uavhengig om det er helligdager eller hverdag. Utvalget har også med et eksempel på hvordan turnus kan slå ut i statistikken.

Det finnes ikke informasjon om turnus på individnivå som dekker alle arbeidstakere. Det er derfor ikke mulig å beregne den nøyaktige betydningen turnus har på sykefraværsprosenten. Vi planlegger imidlertid å foreta en grov vurdering av hvilken betydning turnus har på statistikken.

Mer enhetlig statistikk

Utvalget skriver også at de ønsker en mer enhetlig statistikk. Etter diskusjon med utvalget forstår vi det slik at de mener det gjelder det andre lager av statistikk, og da i særdeleshet KS.

Det er flere måter å beregne sykefraværet på. Da dagens sykefraværstatistikk ble etablert i 2001, var hovedformålet nettopp å få en statistikk som erstattet det som da fantes av ulike fraværstatistikker fra i hovedsak ulike arbeidsgiverorganisasjoner. Hovedsvakheten ved disse var at de, selv samlet sett, langt fra var totaldekkende. Når det gjaldt hovedmåltallet, tapte sykefraværsværk i prosent av mulige dagsverk, var de likere. Det var et ønske at den nye sykefraværstatistikken i størst mulig grad skulle benytte samme beregningsmetode for sykefraværsprosenten som det ble benyttet i disse statistikkene. Det er bakgrunnen for den måten sykefraværet beregnes på i dag.

De fleste som laget sykefraværstatistikk før 2001 har nå lagt ned sine. Unntakene er KS og Prosessindustriens landsforening (PIL). Det er noen forskjeller mellom sykefraværstatistikken til KS og SSB. De viktigste er at KS ikke dekker alle små arbeidsforhold, men har mer informasjon på personnivå enn det som finnes av data for andre sektorer. Det gjør at de kan lage mer detaljerte beregningsregler enn det SSB kan gjøre for alle arbeidstakere. Det gjelder særlig for egenmeldt sykefravær hvor KS har individdata, mens sykefraværstatistikken bare har data på arbeidsgivernivå. For den sentrale sykefraværstatistikken er det ingen god løsning å utnytte ekstrainformasjonen KS har, siden dette vil innebære inkonsistens internt i statistikken.

Når man er klar over forskjellene mellom tallene fra KS og den sentrale sykefraværstatistikken, vil statistikken til KS kunne utnyttes som supplerende informasjon særlig i beskrivelsen av det egenmeldte sykefraværet.

Vurdere muligheten for å skille ut fravær blant gravide og lærlinger

Statistikk over sykefravær blant gravide kan lages dels ut fra diagnose hvor man forsøker å knytte visse typer av diagnoser til graviditet, og dels ved at man for fødende går 9 måneder tilbake i tid og ser på alt sykefravær. NAV lager løpende noe statistikk basert på diagnoser, mens SSB ikke har tilgang til diagnose-data på individnivå. NAV har også gjort analyser basert på alt sykefravær i perioden man har vært gravid.

Det er mulig å lage statistikk over sykefravær for lærlinger. Data om hvem som er lærlinger foreligger en gang pr. år og med relativt lang produksjonstid. Det er derfor ikke aktuelt å knytte det opp til kvartalspublisering av sykefraværstatistikk. Vi mener at det i første gang bør lages tall for et engangspoppendrag for å vurdere om det er aktuelt for å lages på fast basis.

Se på lengre tidstrender

Utvalget skriver at sykefraværstatistikken med fordel kunne ses mer i sammenheng med lengre tidstrender i sykefraværutviklingen basert på andre kilder enn det som er tilgjengelig i den ordinære statistikken. Vi oppfatter at utvalget her mer tenker på presentasjonen når tall publiseres hvert kvartal enn på innholdet i tabellene. Tabellene i statistikkbanken inneholder hele tidsserien tilbake til etableringen i 2001.

I presentasjonen er det ellers hver gang med en sammenligning med nivå-tallet i 2001 da IA-avtalen første gang ble inngått. Utover dette vil en kvartalspublisering fokusere på den kortsiktige utviklingen. Vi har i stedet foretatt slike mer langsiktige tilnærminger i egne artikler. I artikkelen "Det komplekse sykefraværet", som ble publisert i Samfunnsøkonomen nr 3-2010, ble det blant annet gitt en beskrivelse av sykefravær i AKU, samt en kort sammenligning mellom den ordinære sykefraværstatistikken og sykefravær i AKU.

Den ordinære sykefraværstatistikken går kun tilbake til 2. kvartal 2000. Ønsker man lengre tidsserier må man altså gå til andre kilder. Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) gir informasjon om sykefravær før år 2000. SSB har lagt tall i statistikkbanken for sykefravær ifølge AKU, som går tilbake til 1972 for begge kjønn og til 1979 fordelt på menn og kvinner.

Til slutt i kapittel 9.1.3 henviser utvalget til den partssammensatte faggruppen som ledes av embetsverket i Arbeidsdepartementet og som skal drøfte utviklingen i IA-målene, m.m. Utvalget anbefaler at forbedringer i sykefraværstatistikken behandles i denne faggruppen. Nav har hele tiden vært med i denne gruppen. Fra 2011 har også SSB blitt knyttet til arbeidet som faglig rådgiver.

Kapitel 9.3.3 Satsing på systematisk utprøving og evaluering av tiltak

Utvalget anbefaler at det bevilges særskilte midler til utprøving av tiltak som kan bidra til å redusere sykefraværet, og anbefaler blant annet at det gjennomføres utprøving av 365-dagers egenmelding i 10-12 kommuner over en tre års periode. Uten at dette skal sees på som er argument mot slike forsøk, vil vi bare påpeke at det skaper noen utfordringer for kvaliteten på sykefraværstatistikken. Data om sykefravær med egenmelding og med legemelding kommer fra to ulike kilder, og særlig ved lengre fravær kan det være at fraværet rapporteres gjennom begge kilder og dermed oppstår fare for dobbelttelling. Sammen med NAV vil vi eventuelt følge opp dette.

Andre kommentarer

Statistisk sentralbyrå leder et arbeid med å etablere offisiell statistikk over arbeidsulykker og yrkessykdommer i Norge. Statistikkutviklingen skjer i nært samarbeid med ulike deler av forvaltningen, både på departements- og direktoratsnivå. Arbeidet tar først og fremst sikte på å oppfylle internasjonale rapporteringskrav vedtatt i EU, men også å etablere et kunnskapsgrunnlag på disse statistikkområdene som dekker alle deler av det norske arbeidslivet.

Én av utfordringene utviklingsarbeidet står overfor er å tilrettelegge kvalitativt gode data om sykefravær i form av tapte arbeidsdager forårsaket av arbeidsulykker og yrkessykdommer. Antallet tapte dager gir informasjon om alvorlighet og bidrar blant annet til å skille ut de arbeidsulykkene som er rapporteringspliktige på internasjonalt nivå. Flere tiltak blir vurdert i det videre arbeidet. Det er imidlertid grunn til å tro at en styrking av Arbeids- og velferdsetatens sykefraværregister, og en kobling mellom et slikt register og opplysninger fra andre sentrale fagrutiner i etaten (yrkesskaderutinen), vil bidra til statistikk som ivaretar EUs krav så vel som nasjonale informasjonsbehov.

Vi vil også nevne at SSBs levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø kan være egnet for forskning på årsaker til utstøting og sykefravær.

Med vennlig hilsen

Hans Henrik Scheel
administrerende direktør